

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Philippi Clüveri[i] Germaniæ Antiquæ Libri tres

Clüver, Philipp

Lugduni Batavorum, 1631

Cap. XXXIV. Junii argumenta, quibus Batavos Germaniæ adseruit, cuncta refutantur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-44541

De origine Caninefatium, Taciti verba suprâ audivimus; nempe Cattorum hos quod fuisse progeniem De tempore secessionis, item de causâ, planè nihil habeo, quod adfirmem. Galliâ partem eos, unâ cum Batavis, fuisse, compluribus mox documentis, auctorumque testimoniis probabo, si antè Iunii argumenta testimoniaque, ex veteribus quæ adduxit scriptoribus, eodem ordine, quo ea cap. IV Bataviæ suæ conscripsit, refutavero.

C A P. XXXIV.

Iunii argumenta, quibus Batavos Germaniæ adseruit, cuncta refutantur.

- 10 **R**IMUM omnium distinctam heic volo Bataviam Iunii à veteri novam. hanc adulterinam, falsò Bataviæ nomini tributam, quia ultra Rhenum est, (sic semper cum auctoribus, maximè verò cum Tacito, adpello Aveum, qui solus propriè nomen id obtinuit) Germaniæ concedo. illam, veram, germanamque Batavorum insulam, quia citra Rhenum est, Galliæ tribuendam ajo. Iam primum Iunii argumentum, sive testimonium, quo utramque Bataviam suam Germaniæ adserere nititur, hujusmodi est: *Quia Plinius disertè Batavos, cum Vbiis, Gugernis, & Rheni insulis, Germania populis adnumerat. Cui adsimile est sequens: Plutarchum Germanici juris fecisse Batavorum insulam; quia Batavos dixit Germanos.* Ecquis Batavos fuisse Germanos, contra tam diserta tot auctorum gravissimorum testimonia, quæ passim exstant, negare ausit? Certè, qui-
- 20 cumque id fecerit, haud umquam ego. At non in hoc vertitur controversia nostra, utrùm Batavi Germani fuerint, nec ne: sed, utrùm Galliæ solum incoluerint, an verò Germaniam. Sanè, quid his duobus ex Plinio & Plutarcho adductis argumentis opponam, vix reperio; aded sunt inania, atque irrita. Omnes populi, qui sunt Germanicæ originis, in Germaniæ solo censendi sunt. Ain tu, mi Iuni? Ergo & Triboci, & Nemetes, & Vangiones, & Treveri, & Vbii, & Gugerni, & Tungri, & Menapii, & Toxandri, & Berhafii, & Nervii, qui omnes in Belgicâ Galliâ ab auctoribus enumerantur, quia Germanicæ fuerunt originis, Germanicum solum cis Rhenum incoluisse dicas? ubi igitur Rhenum, terminus inter Galliam atque Germaniam, etiam ubi solidus, & uno alveo fluens? Video quid agas. quum Plinius tradat, ad Scaldin usque Germanos incolere, tu eò usque Germaniam extendere cupis. & quum Rhemi, Belgica natio, apud Cæsarem, belli Gall. comment. II, testentur, Belgas plerosque ortos esse à Germanis, tu majorem Belgicæ partem Germaniæ tribueris. At quis id veterum, quis novorum geographorum antè ausus est? Video neminem. cave igitur tu primus faxis. ceteroquin eadem operâ, atque eadem ratione, eodem argumento, Cimmerios, Bosphorum Cimmerium accolentis populos, quos Posidonius, apud Strabonem lib. VII, à Cimbris, Germanicâ gente, deducit, & Germanos Oretanos in Hispaniâ, Germanicum solum, in locis tam ingenti intervallo distitis, inhabitasse evincas. quod sanè tam absurdum, quàm quod absurdissimum. Sed Mosam Vahalemque Galliæ terminum tute esse voluisti. nullo modo igitur Belgas istos Germanos cis Rhenum Germaniam incolere intellexisti. Ipsius Plinii verba, quæ sunt lib. IV, cap. XVI,
- 40 infpexisse haud pigeat; quæ Iunius aut non percepit, aut dissimulatione transmisit. *Gallia omnis*, inquit Plinius, *comata uno nomine appellata, in tria populorum genera dividitur, omnibus maximè distincta. à Scaldi ad Sequanam Belgica.* Heic quod vel maximum pro Iunio esse poterat argumentum, ipse non observavit: nempe Plinium Belgicæ initium à Scaldi flumine sumere. quâ ratione reliquum, quod Scaldin interest & Rhenum, Germaniæ concessisse videri poterat. cui rei consentire videtur id, quod suprâ, eod. lib. cap. XIII, conscripsit: *Totum, inquit, hoc mare, à Cimbrorum promontorio ad Scaldin usque fluvium, Germanica accolunt gentes.* At non hæc ei fuit mens, uti id terrarum, quod inter Scaldin Rhenumque situm, Germaniæ solo tribueret: verùm indicare voluit, Germanicas gentes hanc Galliæ partem incolere; veros autem Belgas, id est, Gallos, Galliæ indigenas,
- 50 à Scaldi incipere. idque liquet cum ex Cæsare, Strabone, Melâ, Tacito, Dione, Ptolemæo, & aliis, qui omnes Galliam ad Rhenum pertexunt, tum ex ipso Plinio, in sequentibus paullo pôst satis dilucidè se ipsum explicante. *A Scaldi, inquit, incolunt externa Toxandri, pluribus nominibus. deinde Menapii, Morini, Oromansaci, juncti pago, qui Gessoriacus vocatur: Brianni, Ambiani, Bellovaci, Hassi. introrsus Castologi, Atrebatas, Nervii liberi, Veromandui, Sveconi, Suesiones liberi, Silvaneetes liberi, Tungri, Sunici, Leuci liberi, Treveri liberi antea, & Lingones fœderati, Rhemi fœderati, Mediomatrici, Sequani, Raurici, Helvetii: colonia Equestris & Rauriaca. Rhenum autem accolentes Germania gentium in eadem provinciâ, Nemetes, Triboci, Vangiones; hinc Vbii, colonia Agrippinensis, Gugerni, Batavi, & quos*

Et quos in insulis diximus Rheni. En vides, quemadmodum Plinius, quamquam ab initio Belgicam Scaldi & Sequanâ fluminibus incluserat, postea tamen eidem provinciæ eos quoque populos, qui extra Scaldin sint, Toxandros & Menapios contribuat. At quamdisertè, post memoratos Belgicæ Galliæ populos, Rhenum accolentis Germaniæ gentium in eadem provinciâ Galliâ Belgicâ ait esse Batavos. imò, quod plus est, maximeque in Iunii sententiam pugnat, quos in insulis Rheni capite præcedenti dixerat; Caninefateis, Frisios, Marfatos, heic in eandem provinciam confert. cui consentire videtur Ptolemæus, tertium sive ultimum Rheni alveum in Galliâ Belgicâ recensens. quod nos tamen ex Tacito aliisque auctoribus temperamus, ad medium Rhenum Belgicam restringentes. Falsâ igitur hæc priora duo Iunii sunt testimonia, ex Plinio ac Plutarcho adducta. Ad tertium antequam proficiscar, respondendum erit quæstioni adversarii, ubi quærit, quâ fronte ego plus mihi fidei, quam Plinio ac Ptolemæo, antiquis & classicis auctoribus, haberi postulem. Maligne (ne quid gravius dicam) dissimulator, quid quæris quâ fronte? quom disertè tibi dixerim, fronte Taciti & aliorum auctorum; quorum testimonia ad ruborem tuum affatim proximo capite adferam. In præsens quæro, quâ ingenii iudicii que stupiditate, aut saltem quâ geographiæ veteris juxtâ ac novæ ignorantia tu Ptolemæum credas omnem Galliam Germaniamque (nam has duas ex omni reliquarum terrarum numero in exemplum traxisse suffecerit) verè ac sine ullo errore descripsisse, quum ille in iis nihil nisi perpetuos errores dederit? quod ex unâ Rheni Gallicâ ripâ fatis tibi supra, hoc libro, apertum puto. Et de Plinio etiam uti respondeam; quæro ex te, quâ geographiæ 20 historiæque antiquæ imperitiâ huic simul & Ptolemæo & libello provinciarum civitatumque Galliæ tu credas, *Vellocasses* & *Caletos* fuisse in Lugdunensi Galliâ, id est, in lævâ Sequanâ ripâ; quum Strabo, lib. 1v, disertè *Caletos* in dextrâ Sequanæ ripâ oceano adponat; Cæsar etiam, belli Gall. comment. 11, cum *Caletos*, tum *Vellocasses* inter Belgas numeret; Belgicam verò ipse Plinius, loco supra dicto, finiat Sequanâ: in cujus dextrâ ripâ hodièque celeberrimam scimus esse urbem *Rotomagum*, vulgò *Roan*, *Vellocassium*, quondam etiam Ptolemæo caput; & ad oceanum Sequanæ que ostium regionem, vulgò *païs de Caulx* dictam; quæ vetus *Caletorum* nomen, licet viciatum, etiam nunc retinet, cum opido *Diepe*, quod *Caletorum* caput *Iulibona* Ptolemæo. Quære jam igitur, quâ fronte heic etiam ego plus fidei Cæsari ac Straboni, hodiernisque regionum & urbium vocabu- 30 lis postulem, quam Plinio ac Ptolemæo. Ostendis sanè, quàm peritus sis geographus. nuperimè ad hoc studium animum te adjecisse, quis vel ex hoc uno non conjecerit? Sed heus tu, qui poëtis delectaris; accipe hoc Horatianum:

Quam scit uterque, libens, censebo, exerceat artem.

Tertium nunc Iunii argumentum consideremus. quod hujusmodi ex Tacito citat: *Clarissimè verò Tacitus, historiar. lib. xx, Batavi, inquit, donec trans Rhenum agebant, pars Catto- rum, seditione domesticâ pulsi, extrema Gallica ora, vacua cultoribus, simulque insulam Rheni, inter vada sitam, occupavere. Heic eximit omnem dubitandi ansam; quando extremos Belgicæ ora fines, colonis vacuos, quos Rhenus alluebat, à Batavis occupatos scribit. & paullo post; deinde addit Rheni insulam.* Hic Taciti locus, quem pro se citavit Iunius, planè contra eum facit. 40 quidpe Tacitus disertè heic discrimen Galliæ Germaniæque per geminum gentis nomen designat. donec trans Rhenum fuerint, *Cattos* dictos: ex quo cis Rhenum incoluerint, *Batavos*. Rhenum autem Tacito constanter adpellari medium alveum, qui Batavorum insulam finivit, fatis infra in Frisiis demonstrabitur. Batavi igitur in Galliâ omnino ex Taciti sententiâ censendi sunt. At si tamen pertinaciùs Iunius Vahalem terminum Galliæ fuisse contendat; quæro, ubi eos posuerit, qui citra & Rheni nomen, & Vahalem, extra insulam Batavi egerunt? sanè hi saltem in Galliâ. Quid igitur? an distingvendum inter Batavos Gallos, & Batavos Germanos? Quis ita veterum geographorum, vel historico- rum? quis recentium? Reperio neminem. Nec igitur Iunio primo auctori hac in re sit aucto- ritas. Quartum argumentum est; *Si Rhenus fluvius Germaniæ proprius est, complexu suo, 50 tamquam cancellis, ambitam insulam quoque in jus suum pertrahit.* Hoc certè argumentum nihilo plus valet, quàm illud, quo supra per Druis fossam Frisiorum Marfatorumque terras, inter Rhenum & Isalam sitas, Batavorum nomini accessisse arguit. At quis veterum auctorum tam stricto jure Rhenum Germaniæ adseruit, uti idem Galliæ fluvius perhiberi nequeat. Servium Honoratum audi, qui ad hæc Virgilio verba *Rhenusque bicornis*, disertè *Gallia fluvium* adpellat. & Servius si non satis probatur, majoris auctoritatis Catullum audi, in hisce versibus:

Sive trans altis gradietur Alpeis,

Cæsaris

*Cæsaris visens monumenta magni,
Gallicum Rhenum.*

Quis Tanaim non æquè Asiæ amnem ac Europæ dixerit? Vistulam tam Germaniæ, quàm Sarmatiæ? Strymona tam Macedoniæ, quàm Thraciæ? Varum tam Galliæ, quàm Italiæ? Tiberim tam Latii, quàm Etruriæ? At concedamus, si licet, argumentum istud Iunii in Batavorum insulâ valere: quid igitur Batavis cis Vahalem fiet? distingvendi erunt? Absurdè scilicet. Quintum jam videamus argumentum, quod his continetur verbis: *Quid, quòd Cattos, Aborigines Germania, non belli jure, sed longâ possessione, & usucapione, numquàm interpellatâ, suam fecisse insulam satis indicat.* Facilius erat insulam vacuum occupationè suam facere, quàm Germaniæ nomen ita Gallico solo inferre, uti Galliæ heic vocabulum planè extingveretur: quod ne universi quidem illi Belgæ, à Germanis orti, potuere. hos quidpe frequenter Cæsar, in commentariis belli Gallici, modò Gallos, modò Germanos adpellat; solum ipsum numquàm nisi Galliam. At si hoc Iunii argumentum valere censeas; eadem operâ credas, Oretanos in Hispaniâ solum suum longâ possessione effecisse Germaniam: Phocæos item in Galliâ, circa Massiliam opidum, Græciam. Fuit equidem etiam cis Rhenum Germaniæ nomen, de Germanorum Rhenum transgressorum vocabulo sumtum: at Galliæ tamen semper terminus mansit Rhenus; ut fufius supra, lib. 1, cap. xi, ostensum est. Sextum hinc Iunii argumentum est: *Quòd si Mattiacos, qui nunc Selandi audiunt, in libello de Germanorum moribus inter Germania populos recenset Tacitus, quorum insulas non omnes Rhenus adit; quanto justius Batavos, Rheni proprietarios.* Hoc argumentum geminum in se habet errorem. primus est, quòd non omnes Germaniæ populi Germaniam, ut antè demonstratum, incoluerunt: alter, quod Mattiacos, quos trans Rhenum Tacitus, Pliniusque, & Marcellinus, disertè collocant, Iunius cis Rhenum malè cum imperitorum vulgo interpretatur Selandos. Ad hanc objectionem ita respondet adversarius, postquàm Mattiacos Transrhenanum populum fuisse concessit: *Quamvis interea, cum in Germaniâ, testante Tacito, Cattorum caput fuerit Mattium, cur diffidendum; Selandos, quatenus Catticæ prosapia sunt (cujus Cattium opidum ante annos jam plures aquis absorptum, & turrim adhuc fluctibus prominentem ostentans non leve vestigium relinquit) cur, inquam, præfractè diffidendum, referri ad eam gentem, hoc nimirum nomine & aspectu, Selandos insulanos posse: ut ita non tantum contermini illi & socii, sed etiam consanguinei sint fuerintque jam olim Batavorum.* Proh summe Iupiter, quantus sopherista! Ego negaveram Mattiacos incoluisse Selandiam; hic ingerit, me Selandos negasse hoc vel illo nomine ad Mattiacos referri posse. Sed quid malum heic tibi voluisti philosophè? Quia Mattium Cattorum fuit caput, Selandi autem Catticæ prosapie; hi etiam hoc nomine ad Mattiacos referri posse: quænam, quæso, hæc est argumentatio? quæ conclusio? Peream ego infelix, si satis perspiciam. nisi fortè sic argumentari volueris; Quia & Selandi simul & Mattiaci Cattorum fuere progenies, igitur Selandos quoque hoc respectu ad Mattiacos posse referri. Ergo, quia & Iuhones trans Rhenum, & cis Rhenum Caninefates, & item Sunicî, fuere progenies Cattorum; igitur Selandi & ad Caninefates & ad Sunicos etiam, non modò Mattiacos, poterunt referri. At quid hinc tandem sequitur? Nempe & Mattiacos, & Caninefateis, & Iuhones, & Sunicos, quia inter se fuere consanguinei, rectè in Selandiâ locari. Peream iterum pessimis modis, si hæc sopheristica tua satis intelligam. His atque talibus si philosophi nomen tueris, nã tu haud melior fueris philosophus, quàm geographus. At quàm egregiè probas, Selandos esse progeniem Cattorum: nempe quia Cattorum nomen exstat in Selandici quondam opidi turri *Cats*. Talibusne egregias tuas disceptationes auspicari placuit? Ex hac primâ si de reliquis conjiciendum est; certè nihil nisi nugas nobis dare instituisti. Sed missum te facio. ad Iunium tuum redeo. Septimum ejus argumentum est hujusmodi: *At litem istam vel ipse fluvius componet ac divimet. verbis Vibii Sequestri: qui, libello de amnibus, Rhenus, inquit, Belgas à Germanis segregans.* Rectè Vibius pro nostrâ sententiâ. at in inferiore fluminis parte medius alveus accipiendus, non Vahales. Huic argumento oppono ipsius Iunii primum argumentum; ubi ait, *Plinium Batavos, cum Vbiis & Gugernis, Germaniæ populis adnumerare.* Vbii & Gugerni Plinio cis Rhenum in Belgicâ. ergo, si rectè his adnumerantur Batavi; & ipsi cis Rhenum in Belgicâ censendi. Huic jam argumento consimile est nonum: *Panegyricus, Maximiano Augusto dictus, Romanorum imperium Rheno terminat, his verbis: Rhenum videtur ipsa sic natura duxisse, ut eo limite Romane provinciæ ab immanitate Barbariæ vindicaretur.* Heic etiam, quâ oceano Rhenus adpropinquat, medius alveus, nominis juxta & muneris dignitatem perpetuò ferens, intelligendus erat. Sic supra Servius *bicornem* Virgilio

gillii *Rhenum* in duos alveos rectè exposuit; unum, quo Romanum finitum fuit imperium, id est, Gallia, medium scilicet, nomen servantem: alterum, qui interfluxit Batavos, ubi jam *Vahal* vocatus. Octavum argumentum tale est: *Tacitus eodem facit; qui Vahalim, alterum Rheni alveum, ad Gallicam ripam latiore placidioremque affluere dicit. ex quo liquido cognoscimus, Gallia Belgicæ dominatum includi fluente Rheni.* Conclusio mala est. Rheni fluente finiri Belgicam nos non negamus. at, quum tria sint amnis fluentia; duo ab hoc munere excludenda erant, unum statuendum. En, nos duo extrema excludimus; medium agnoscimus. Tacitus cum maxime pro nobis facit. cujus verba, jam sæpè nobis patrocina, hæc sunt annal. lib. 11: *Apud principium agri Batavi velut in duos amnes dividitur: servata, nomen & violentiam cursus, quæ Germaniam prævehitur, donec oceano miscatur; ad Gallicam ripam latior & placidior affluens. verso cognomento Vahalem accolæ dicunt.* Duos scilicet alveos uti commonstraret Tacitus, alterum Germaniam prævehi, & nomen violentiamque cursus servare docet; alterum latiore placidioremque in Vahalis vocabulum nomen rei mutare, & ad Galliæ ripam, id est, Gallicæ oræ extrema affundi. Sic ipse auctor sese explicat, historiar. lib. 1v; ubi *Batavos extrema Gallica ora, vacua cultoribus, simulque insulam inter vadisitam, ait occupasse.* item in libro de Germaniâ; ubi, *Batavi, inquit, non multum ex ripâ, sed insulam Rheni amnis colunt.* Rectè nimirum ripam & extrema Galliæ Vahale Mofæque ore terminavit; quia ulteriora jam non in continente, sed in insulâ. quæ non minus pars esse Galliæ potest, quàm Britannia Europæ; licet hujus extrema, sive litora, ad ostia Sequanæ, Samaræ, Scaldis, & Rheni fluminum describas. Hinc igitur natus est Iunio omnis erroris principium, quòd hoc non intellexit. Hinc verba auctoris quum adsequi nequireret, perperam ac perversè, cap. viii, & ix, exposuit; Vahalem Belgicæ terminum constituens, Rhenum verò, (sic nominat falsò flumen, quod Nabaliam erat, & Sala, sive Isala, ut in Frisliis docebo, quia Tacitus illud, quod Germaniam prævehatur, nomen servare ait) post Isalam dictum, Germaniæ. Quid, quæso, absurdius dici poterat? Si Galliæ Belgicæ terminus Vahales, Germaniæ verò Isala, Batavia Iunii neque in Galliâ, neque in Germaniâ; ubi ergo eam collocabit? cujus gentis partem faciet? Scythiæ; an Æthiopiæ? Indiæ; an Hispaniæ? Sequentibus certè se scriptoribus miserè his imposuit, uti si Batavos extra provincias Romanas censuerint. Medium alveum Taciti tempore nomen violentiamque cursus servasse, insulamque Batavorum terminasse, jam antè satis comprobatum est. hunc igitur quum auctor Germaniam prævehi dicat, frustra es, si vel Isalam, vel Vahalem, Germaniæ Galliæque limitem interpreteris. Sed adversarius ad hæc quid habeat, si vacat, videamus. *Sudat, inquit, Cluverus in explicandis Taciti verbis; sudat, inquam, cum videatur illis quasi Galliæ termino excludere Batavos. & mox: sed interrogare Cluverum libet, quare ulteriora in insulâ, non in insulis dicat; cum præsertim nequaquam, ut aliqui, aspectu Helii & Flevi, intermedium quiddam est, insula uni adscribat. nam plures, non unam insulam, ultra eam, Gallia continentis partem esse, & facies ipsarum, & Plinius, varios heic populos & insulas adusque Flevum agnoscens, liquido attestatur; nec ignorare Cluverus potuit, Marsatios insulanos admittens.* Maligne calumniator, pessime chorographe; quid heic tibi à me sudatum, quid coactum, quid invitâ Minervâ, in vitis que omnibus Musis, tuo more, extortum? malignus ni fores, certè liquidissima mea planissimaque verba, rationesque fluidissimas numquam cavillatus esses. *Quæris cur ulteriora non in insulis, sed in insulâ, dixerim? Scilicet, quia melior te geographus ego ea, quæ ultra medium erant Rheni alveum, non in Galliâ sed in Germaniâ esse sciebam; eaque de causâ nihil ad præsentem orationem pertinebant.* Decimum testimonium Iunius ex divo Ambrosio adducit; qui *Rhenum ait esse memorandum Romani imperii murum adversus feras gentes.* En; omnes auctores in rem unam eandemque probè consentiunt; nec quidquam contra nos faciunt: modò verum ex tribus alveis terminum Germaniæ intelligas. At Iunius, postquam unum auctorem, Corn. Tacitum, de Rheno, qui Germaniam prævehitur, malè interpretatus est; omnes eodem errore ad suam opinionem pravè detorsit. Iam verò undecimum ejus argumentum quis satis miretur? quidpe omnia præcedentia subvertit, atque erroris convincit. sic scilicet sæpius Iunius secum ipse luctatur. *Accedit, inquit, quòd Batavia Pliniana pars, ut in Germaniâ post docebo, à Germaniâ solo abscissa per Drusi exercitum fuerit, & Cistrhenanæ appellationi Tacito obnoxia, nimirum Vellavia, cum toto Trajectensis ditionis tractu.* Age igitur, si Germaniæ solo abscissa; cui adnexa, nisi Galliæ? si Cistrhenanæ; cui provinciæ, nisi Belgicæ? nam Rhenus terminus inter Belgicam & Germaniam, quò ferè spectant Plinius & Ptolemæus, ad Flevum usque ostium Belgicam proferentes. At si hæc pars Tacito Cistrhenana dicta; quomodò ex eodem auctore tot argumentis probare Iunius voluit, Bataviam in Germaniæ esse solo? Impliciter animi

animi errore certè hic homo fuit haud modico. Sed magna pollicetur se pòst in Germanis nos docturum. videamus ergo, quæso, si lubet, cujusmodi ea sint. Cap. IX sic scriptum reliquit: *Liquet ergo, eo alveo (Isalà) ceu termino Germanorum fines occiduos pratexi, includique; quandoquidem non ambigè loquitur Tacitus, à Drusiana fossè capite, ad exitum usque fluminis, in borealem oceanum excurrere Rhenum; quo tamquàm cardine Germania, quàm lata sit, definiatur. Hic mecum consideret studiosus lectòr, quod à nemine hucusque observatum scio, qui sint, quos Tacitus Germanos cis Rhenum colentes appellet. eum dubitationis scrupulum eximit ductus ille fossè, qui Transrhenanam Germania oram à Cürhenanà bipartitur; illam Transisulanam, hanc Velaviam nostra tempora nuncupant. necessariò namque istud de posteriore*
 10 *sancendum constituendumque est; quæ ante repetitam toties egestionem, ac terrarum abscissionem, sociâ individua & connexa alteri ab omni ævo fuerat; ex quâ auxiliares tumultuariasque Germanorum catervas, cis Rhenum colentium, A. Cæcina legato Germanicus Cæsar tradidit; ut totidem penè verbis à Tacito relatum. Quid, malum, quum toto capite IV Bataviam, cùm ex aliis auctoribus, tum ex ipso Tacito, Germaniæ attribueret laborârît, heic Galliæ adferere eandem nititur? quidpe si non ambigè Tacitus Isalà Germaniam definit: certè citra Germaniam in Galliâ collocat Batavorum insulam. Ecquis verò umquàm Cæsar Tacitique, suspensâ dumtaxat, quod dicitur, manu, historias perlegit, qui nesciat, quinam Germani cis Rhenum, sive Cürhenani, istis auctoribus dicantur? Treboci scilicet, Nemetes, Vangiones, Vbi, Gugerri, Menapii, Tungri, Nervii, Treveri, Sunici, &, quos in contro-*
 20 *versiam vocavit Iunius, Batavi & Caninefates. non autem illi, quos, inter medium Rheni alveum & Isalam colenteis, constanter Transrhenanos adpellasse Tacitum, mox infra docebo. Illos verò cis Rhenum tum Cæsar tum Tacitus nunc Germanos, nunc Gallos promiscuè vocat: Utinam igitur ne tunc quidem observasset Iunius, quod ante se neminem observasse, magno suo gaudio magnâque gloriâ jactat. Atque hæc sunt argumenta ejus testimoniaque, quibus Bataviam suam à Galliâ divellere, Germaniæque vindicare se posse confusus est. Quibus universis ac singulis dissolutis, poterat jam æquus lectòr diligentæ atque sedulitati nostræ adquiescere, quibus Galliæ Batavos suos restituimus. verùm, quia nobis ubique hoc institutum est, uti non modò contrarias sententias convellamus, sed nostras etiam firmemus; alia quoque testimonia documentaque, præter jam adducta, cùm ex aliis auctoribus, tum maxime ex Tacito, ubi disertè ac perspicuè Batavi unâ*
 30 *cum Caninefatibus Galliæ Belgicæ tribuuntur, in medium proferre consilium est.*

C A P. XXXV.

Medium Rheni alveum terminum fuisse Germaniam inter & Galliam, eaque ratione Batavos & Caninefates non Germaniæ, sed Galliæ fuisse partem, probatur, primum Rheni flumine ac nomine, dein plurimis veterum auctorum testimonio.

40 **Q**UUM tribus à Drusi tempore alveis & ostiis in oceanum effusus sit Rhenus, monstrandum nunc erit, uter horum alveorum pro limite Romani imperii & termino inter Galliam Germaniamque habitus sit. hoc enim invento, facilè deinceps quæstionem de Batavorum insulâ expediemus. De Germaniæ igitur termino sic argumentor: Qui Rheni alveus prior ceteris duobus exstitit, hunc ab initio, antequàm illi forent, terminum Germaniam inter Galliamque constitutum fuisse, necesse est. Medium autem priorem exstitisse reliquis duobus, satis arguit ipsum RHENI nomen; quod per omne ævum ad hanc nostram usque ætatem præ illis obtinuit. Quod sanè nomen si Vahalis alveus (de Drusi namque fossâ controversia nulla esse potest) ut prior tempore, antè obtinuisset, haud temerè illi, tempore posteriori, concessisset. At licet illi id concessisset, adsumto Vahalis vocabulo, contendas; haud facilè tamen fieri
 50 potuit, uti alveum suum alii flumini, id est, Mosæ, sub finem in omne jus nomenque daret; ita, uti hic, qui antea Rheno, sive Vahale, tamquàm inquilinus receptus, dominus tandem alvei in totum fieret. Ab initio rerum (si quis fortè id quoque arguat) Rhenum post tantum spatium tantas aquas per Mosæ, amnis multo minoris, ostium in oceanum, nullo sibi existente ore proprio, devexisse, planè absurdum dictum est: nec facilè exemplum huic rei par in aliis fluminibus reperias. Ergo, medium alveum priorem & re & nomine exstitisse, concedamus. firmoque jam concludamus argumento, hunc terminum ab initio Germaniam inter Galliamque constitutum fuisse. Hinc jam manifestissimo documento